

Forrás: www.gympie.qld.gov.au

RAGADÓS SZÁJ- ÉS KÖRÖMFÁJÁS

(FOOT-AND-MOUTH DISEASE, FMD)

Dr. Monostori Attila
Állattenyésztési
Teljesítményvizsgáló Kft.

2025. március elején Ragadós Száj- és Körömfájás (RSzKF) betegséget diagnosztizáltak egy Győr-Moson-Sopron vármegyei tenyészetben (Kisbajcs). A hatóság elrendelte az állomány zárlatát és a kényszerleölését. A betegség károkozására és könnyű terjedésére való tekintettel Magyarország dunántúli régióiban és Pest megyében forgalmi korlátozást és zárlatot rendelt el. Majd március 21-én három szarvasmarhatartó szlovákiai telepen igazolták az RSzKF jelenlétét. Ezen telepek a Duna szlovák oldalán sorakoztak. Március 26-án a magyarországi Levél településen ütötte fel a fejét a járvány egy jersey állományban. Innen sajnos újra egy szlovákiai telepre (Detrekőcsütörtök) került a vírus. Majd ismét két Győr-Moson-Sopron vármegyei szarvasmarha telepen igazolta az RSzKF vírus jelenlétét a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal laboratóriuma. A Darnózseli és Dunakiliti településeken található állományokban április 1-jén azonosították a klasszikus tüneteket, a fertőzöttséget 2-án reggel a laboratóriumi vizsgálatok is megerősítették. (Lapzártakor itt tartunk.)

A ragadós száj- és körömfájás (Foot-and-Mouth Disease, FMD) a párosujjú patás állatok heveny, lázas általános tünetekkel, a szájban, az ajkakon, a nyelven, a lábvégeken és a tőgybimbókon hólyagképződéssel járó, bejelentési kötelezettség alá tartozó betegsége,

amelyet egy aphthovírus okoz. **Az RSzKF megbetegíti a szarvasmarhaféléket, sertéseket, juhokat, kecskéket, és a vadon élő páros ujjú patás állatokat is (szarvas, vaddisznó).** Kiemelt jelentőségű fajok a szarvasmarha, mivel a vírus légúti úton történő terjedésére rendkívül fogékonyak, és már alacsony vírushatás is fertőzést okozhat, másrészt a sertés, mert hatalmas mennyiségű vírust ürítenek légúti váladékkal, ezzel jelentős szerepet játszanak a vírus terjedésében.

Az RSzKF a párosujjú patás állatok egyik legfertőzőbb betegsége. A fertőzés terjedhet a betegség lappangási stádiumában lévő vagy átvészelt, vírushordozó állatokkal, az ilyen állatokból származó nyers hússal, egyéb termékekkel (bőrrel, szőrrel, gyapjúval, tejjel, vágási hulladékokkal stb.). Terjedhet továbbá fertőzött takarmánnyal, alommal, trágyával, de szerepet játszhatnak a vírus terjesztésében ragályfogó tárgyak (eszközök, járművek stb.), a fertőzött telepeken megforduló nem fogékony állatok (ló, kutya, macska, madarak stb.), és az ember is, a kézre, a ruházatra és a lábbelire tapadt vírus által. Istállón belül a fertőződés rendszerint közvetlen érintkezéssel, illetve a nyál közvetítésével történik. **Az RSzKF vírus ragályozó képessége igen nagy (innen ered magyar neve is: RAGADÓS).**

A vírus a behurcolást követően gyorsan terjed, és rendszerint egy-két nap múlva a fertőzött állományokkal közvetlen, de akár közvetett kapcsolatban (szállító járművek, tejeskocsi, ember révén stb.) lévő állományokban is megjelenik. **Lappangási ideje szarvasmarhában 2-7 nap.**

Ellenálló képessége: A vírus szerves anyagban, nedves és hűvös környezetben hosszabb ideig fertőzőképes marad. Trágyában hetekig, fagyasztott húsképzítményben, tejporban hónapokig, levált szaruban pedig évekig is túlél, pH 6.5 alatt, illetve magas hőmérsékleten (56 °C) elpusztul. A környezetben fertőtlenítőszerrel, mint a 2%-os NaOH vagy 0,2%-os citromsav, hatékonyan semlegesíthető.

A betegség elleni részletes szabályozást a **23/2005. (III. 23.) FVM rendelet** a ragadós száj- és körömfájás elleni védekezésről tartalmazza! Továbbá uniós cselekvési terv is rendelkezésre áll, melynek végrehajtása kötelező, tekintettel arra, hogy Európa mentes a betegségtől. Ezen igen szigorú rendszabályok garantálják, hogy a betegség ne terjedjen el Európa-szerte.

Fontos megjegyezni, hogy az elmúlt hónapban terjedőben lévő híresztelésekkel szemben az RSzKF betegség leküzdése és megoldása nem politikai kérdés! Hagyják a szakmát dolgozni!!! A betegséget csak közös erővel felelős hozzáállással lehet legyőzni.

A fertőzösen átesett állatok hosszú évekig ürítik a vírust a tünetek elmúltja után is. Például a bivaly akár 5 évig, míg a szarvasmarha 3,5 évig is vírushordozó és fertőző maradhat. Ezért kell az állományt radikálisan megszüntetni. A betegség hazánkban legutóbb 1973-ban fordult elő.

A betegségben érintett állományok megsemmisítésre kerülnek annak ellenére, hogy a fertőzésben nem

pusztulna el a teljes állomány. A megbetegedés rendkívül fájdalmas és nagy szenvedést okoz az állatoknak. A szájban található felmaródások miatt az evés jelentős fájdalommal jár, a tőgybimbókon jelentkező elváltozások miatt a fejés is fájdalmas. Extrém esetben a lábvégeken jelentkező gyulladás miatt a marha képes elhagyni a lábvég szarutokját. A megbetegedés következtében az állatok hozama jelentősen csökken. A betegség jelentősége abból adódik, hogy nagyon könnyen terjed és hatalmas gazdasági veszteséggel jár. Hatása olyan, mintha a magyar állattenyésztésre atombombát dobta volna. A leöléseket a több milliós egészséges állat érdekében kell alkalmazni.

Igaz, hogy létezik vakcina a megbetegedés ellen, de ez nem akadályozza meg a megfertőződést, csak csökkenti a tüneteket. A járványvédekezésben ott van jelentősége a vakcinázásnak, hogy csökkenti a vírus ürítését az állatokból, időt adva a védekezés lebonyolításához. Sajnos azonban a járvány leküzdésének végétével a vakcinázott állatokat is leölik a mentesség fenntartása érdekében.

„Fontos tényező, hogy a fenti okok összessége miatt létrehozott nemzetközi járványvédelmi szabályozás előírásainak megfelelően a fertőzéssel érintett országok teljes húsexportja ellehetetlenedik. Az exporttilalom és az állatforgalmi korlátozások további beláthatatlan anyagi veszteségeket eredményeznek a gazdálkodók és a húsipar számára, így a védekezés – és kitörés esetén a gyors és szakszerű járványvédelmi intézkedések szigorú végrehajtása – kulcsfontosságú nemcsak az állategészségügy, hanem a nemzetgazdaság szempontjából is.” (Forrás: Állatorvostudományi Egyetem Budapest – Ragadós száj- és körömfájás – Gyakorlati felkészülés járványhelyzetre, megjelenés: 2025. márc. 25.)

Ha a vírus fennmarad egy területen, akkor az ország elveszíti mentes státuszát. Ha vakcinázzák, ugyanez a helyzet. A 73-as járvány idején Magyarország és a környező országok fertőzöttek voltak, még lehetett karanténzással és vakcinázással vagy átvészeltetéssel kezelni a járványt. Akkor a vakcinázott állatok húsát el lehetett adni a Szovjetunióba, és az élőállatexportnak sem volt akadálya, mert a célország is fertőzött volt. Azután évtizedekig tartó munkával az ország mentesítette az állományokat tbc-től, brucellozistól, leucozistól, száj- és körömfájástól, a sertéseket az Aujeszky betegségtől és a PRRS-től,

így elérte az ország a legmagasabb egészségügyi státuszt, ami azzal jár, hogy bárhová a világon szállíthatunk élő állatot és élelmiszert, húst, tejterméket. Ha ezt elveszítjük, akkor csak saját országunkban tudjuk elfogyasztani a megtermelt állati eredetű termékeket, egyetlen fizetőképese, mentes ország sem vásárol tőlünk semmit. Ezért fontos lenne, hogyha mindenki megértené, hogy az ország mentessége forog kockán, ami a jövő állati termék exportját évekre meg fogja határozni, és hagynák a szakembereket dolgozni. Ha elveszíti az ország a mentességét, akkor az évekre visszaveti az élelmiszertermelést és az exportot. 1973-ban minden ország fertőzött volt, most egész Európa mentes a száj- és körömfájástól. Ezért kellene megőrizni a mentességet. Ha átvészeltetjük, vakcinázzuk az állományokat, ezzel megszűnik az élőállat- és élelmiszerexport lehetőség, mert a „mentes” országok nem vásárolnak vakcinázott, átvészeltetett fertőző országból termékeket. Ez a tétje a mostani járványelfojtásnak. Nem véletlenül védik a határaikat „tűzzel-vassal” a környező országok, és korlátozzák a fogékony állatok beutaztatását is.

Az Állattenyésztési Teljesítményvizsgáló Kft. az alábbi járványvédelmi tervet léptette érvénybe, melyet változtatás nélkül közlünk és az ÁT Kft. honlapján is elérhető:

Az Állattenyésztési Teljesítményvizsgáló Kft. (ÁT Kft.) tejelő szarvasmarha állományok teljesítményvizsgálatával foglalkozik Magyarország egész területén. Ebből kifolyólag a vele szerződéses viszonyban lévő szarvasmarhatelepeket minden hónapban egy alkalommal felkeresi a tej mennyiségének rögzítése és mintavételezése céljából. Ezen minták levizsgálása a gödöllői központi laboratóriumban (Gödöllő, Dózsa György út 58.) történik. Az adatfelvételt és a mintavételezést az ÁT Kft. saját munkatársai (termelésellenőrök) végzik. Az ÁT Kft. a szarvasmarha állományokra potenciálisan veszélyt jelentő kórokozók egyik telepről a másikkra való áthurcolás veszélyének elkerülése érdekében az alábbi intézkedéseket hozza:

Termelésellenőrök

- A befejős munkakörben dolgozóknak a telepi „fekete-fehér” öltözök használata kötelező. Utcai ruhában a telep területére belépni tilos! Ha a munkavégzéshez a telep biztosította a ruházatot (akár az ÁT Kft. által), az a telepen marad, kivinni

tilos. Ha a termelésellenőr saját tulajdonú ruházatban végezte a munkát, akkor azt becsomagolva és otthon azonnal kimosva használhatja újra a következő telepen. A ruházat fentebb leírt rendeltetésszerű használatának ellenőrzése a régióigazgatók és csoportvezetők feladata. A lábbelik fertőtlenítése ki- és belépéskor kötelező.

- A személyi higiénia és kézfertőtlenítés betartása kötelező.
- A befejések során használt eszközök (Tru-test tejmérők, robotfejő rendszerek mintagyűjtő egy- ségei, kézi számítógépek) fertőtlenítése a munka- végzés befejeztével kötelező.
- A befejési ládák fertőtlenítése a telepi munkavégzést követően, a postára adás előtt kötelező.

Igazgatók, csoportvezetők, értékesítők

- A telepi látogatások során, ha a telep területére be kell menni, akkor kötelező egyszerűhasználatos védőruházat és lábbelivédő alkalmazása, mely a látogatás után a telepen marad.
- Az esetlegesen használt olyan eszközök (mint pl. spermatárolók), melyek a telepről kikerülnek, azok fertőtlenítése kötelező!
- Ha gépjárművel történik a belépés, akkor annak fertőtlenítése a helyben szokásos módon kötelező.

Tejvizsgáló Laboratórium, központ

- Járvány esetén minden külsős látogató, partner, szolgáltató belépését megtiltjuk. A laboratóriumi gépek szükséges szervízeltése céljából a szerelő szakemberek fertőtlenítés után beléphetnek.
- A Társaságunk munkavállalói közül csak azok léphetnek be az épületbe, akik munkakörükből kifolyólag itt látják el feladataikat. Az összes területen megforduló és ott dolgozó kolléga az épületbe nem léphet be.
- Azon kollégák, akiknek fontos, személyes elintézendő ügyük van, azok felettesükkel történő egyeztetést követően az abban foglaltak szerint kötelesek eljárni.

- A laboratóriumi minták (tej-, takarmány-, és esetleg füljelző), átvétele és az épületbe történő bevitele csak a kijelölt helyen, és csak fertőtlenítést követően valósulhat meg.
- A befejeshez szükséges mintavételi ládák és flakonok a laboratóriumból csak tisztán, magas hőmérsékleten (80-90 °C) elmosva kerülhetnek kiküldésre.
- Az akkreditált területre való belépés normál esetben is korlátozott (jogosultsággal és mágneszárral működő ajtók), de járvány esetében ez tovább szigorítható.

Takarmányanalitikai Laboratórium

- A Takarmányanalitikai Laboratóriumban dolgozók potenciálisan vírushordozók lehetnek a fertőzött takarmánymintával való érintkezés miatt. Ezért a Takarmányanalitikai Laboratóriumot az épületen belül izoláljuk.
- A Takarmányanalitikai Laboratórium dolgozói az ÁT Kft. épületének azon helyiségeibe, ami nem tartozik a Takarmányanalitikai Laboratóriumhoz, nem mehetnek át munkaruhában.
- A Takarmányanalitikai Laboratóriumba mintát hozó partner is vírushordozó lehet, ezért kapun való belépése tilos. A mintát a kapuban vesszük át.
- A Takarmányanalitikai Laboratórium dolgozóin kívül a labor területére más nem léphet be.
- A tehenészeti telepről érkező fémdobozokat és postai küldeményeket külső fertőtlenítés után vesszük csak át.
- Minden 70 °C-on szárított üveges és zacskós szárított takarmánymaradékot általános zöldhulladékként kell kezelni. Eljárási utasítás 2019/20.
- Minden nap végén a vezető laboráns a minta-érkeztető laboratórium asztalfelületeit, tálcáit és a takarmánnyal érintkező eszközöket fertőtlenítsen le.
- A fekete-fehér öltöző használata kötelező, csak munkaruhában lehet a laboratóriumban munkát végezni, a labor területéről csak átöltözés utáni „városi” ruhában lehet kilépni.

Az ÁT Kft. dolgozóinak jelentenie kell, ha szóban forgó betegsége fogékony állatot tartanak otthon!

A Járványvédelmi Intézkedési Tervet a társaság ügyvezetője utasításban adja ki és rendeli el, a munkavállalók általi betartását pedig az adott terület igazgatója köteles ellenőrizni.

Illetve az alábbi 7 pont betartására kötelezte a termelésellenőr munkakörben dolgozókat:

1. A termelésellenőr (TE) saját gépjárműjével nem hajthat be a telep területére.
2. A TE által „kézben” szállított mintavételi ládákat a telepre való bekerülés előtt fertőtleníteni kell. A postán feladott ládák fertőtlenítése a központban történik.
3. A fekete-fehér öltöző használata kötelező az alábbiak szerint:
 - a. A telepre belépéskor a kéz- és lábfertőtlenítők használata kötelező (ne kerüljük ki azokat).
 - b. Ha a telep biztosítja a munkaruházatot és lábbelit, annak használata kötelező, és a befejes után a telepen marad.
 - c. Ha saját munkaruházatot használ a TE, akkor azt a befejes végeztével leveszi és műanyag zsákba helyezve hozhatja ki a telepről. Használat után otthon ki kell mosni. Gumicsizma használata kötelező, mert csak ez fertőtleníthető megfelelően.
 - d. Az egyszer használatos védőfelszerelések a befejes után a telepen maradnak.
 - e. Egy telepen egy ruházat használhatók.
4. A befejes végeztével a mintavételi ládák fertőtlenítése kötelező.
5. A postázandó mintavételi ládákat egyenként fertőtleníteni kell a telepről való kikerülés előtt. A pántolás a telepen kívül történik.
6. A telepről a mintavételi ládákon és a kézi számítógépen (workabout) kívül mást bevinni és kihozni nem lehet.
7. Járványhelyzetben törekedni kell arra, hogy a telepen használt tejmérők (trutest) a telepről ne kerüljenek ki. Abban az esetben, ha ez nem megoldható, akkor csak alapos tisztítás és fertőtlenítés után lehet kihozni (belülről mosóprogram, kívülről fertőtlenítőszer).

